

potrebni slovenski šoli v Vodičji vasi pri Beljaku in v Studencih pri Mariboru.

Toda ostanimo pri Kočevju ter si oglejmo imenovane tri točke. V Lazah je le par kočevarskih bajt, iz katerih pri največji rodovitnosti ni pričakovati otrok za en razred. „Schulverein“ pa je zgradil šolo za dva razreda ter mislil pri tem celo na tretji razred. Računal je pač na zaniknost, s kakršno se ustanovljajo šole za Slovence. Sosednja Vršna Sela so jedva četrt ure oddaljena. Tam se prebivalci branijo pošiljati otroke v mnogo oddaljenejšo šolo v Sušico. Po dolgih mukah so si priborili pravico do lastne šole, toda že dve leti imajo v rokah le — pisano pravico, za šolo pa se niti temelj še ni določil. In vse to zaradi neodločnosti deželne odbora. Kaj se lahko zgodi? Prebivalci Vršnih Sel se znajo naveličati čakanja ter bodo začeli pošiljati svoje otroke v bližnjo ponemčevalnico v Laze, posebno, ker jih od tam vabijo z obljubami in darili. „Schulverein“ je mnogo na tem, da pridobi iz bližine dovolj otrok, ker sedaj jih mora z bogatimi darili dobivati iz črmošniške župnije, a to otroke, ki imajo bliže v domačo šolo v Črmošnici. Ako bi Ciril-Metodova družba ne bila pravočasno z velikimi žrtvami zgradila šole v Rožnem dolu, bili bi danes vsi odnotni slovenski otroci v ponemčevalnici v Lazah.

V Brčicah je tudi le par kočevarskih bajt ter ni nemških otrok niti 10. Ker pa je kraj s sosednim Kótom (Kumpmatel) zelo oddaljen od župne šole v Semiču, računal je zopet „Schulverein“ na počasnost deželne odbora ter ustanovil čisto na tistem šolo v Brčicah. Malo zavredni in slabo poučeni prebivalci so se brž oprijeli prilike, posebno, ker jim „Schulverein“ preskrbuje otroke z učili, obleko in deloma celo s hrano. Naval je bil čimdalje večji in „Schulverein“ je zgradil dvorazrednico, ki šteje že do 60 otrok, a med tem ni niti 10 nemških. Deželni odbor in semiška občina pa se menda za kratek čas dogovarjata, ali bi se naj v Semiču razširila šola, ali se ustanovila enorazrednica v Kotu.

Tretja točka so Rodine pri Črnomlju. Razun par kočevarskih bajtarjev visoko nad vinogradi proti Planini so prebivalci sami Slovenci. „Schulverein“ ima tam v bližini, namreč na Mavrlu že skoraj 30 let nemško šolo, dočim so slovenski otroci še vedno morali hoditi nad uro daleč v Črnomelj. „Schulverein“ je videl nezadovoljnost slovenskih staršev ter jim napravil v neki podrtiji v Rodinah samih šolo. S tem je prišla nevarnost, da se ponemčijo cele vinorodne Rodine. Ciril-Metodova družba je brž najela in za silo adaptirala neko viničarijo za šolo. Kupila je tudi prav primerno stavbišče, da ga izroči brezplačno občini Talčji vrh za zgradbo šole. Tudi k stroškom bi bila gotovo prispevala velik del. Toda od raznih spletkarjev nahujskani občinarji so začeli zahtevati, naj se jim šola zgradi spodaj v ravnini, a vsi višje ležeči prebivalci bi seveda rajši pošiljali otroke v bližnjo šulferajnsko šolo. Take trme seveda Ciril-Metodova družba ni

odgovarja povsem praktičnim zahtevam, da je potreben reforme. Reformiran esperantski jezik je ravno omenjeni „Ido“. Kdor se hoče o njem v kratkem poučiti, ni mu potreba drugega, nego nabaviti si omenjeno knjižico, ki potom sintetične metode v dvajsetih vajah na lahek in precizen način uvaja v skrivnosti lahkopriučljivega, za prometno in poljudno znanstvo porabnega, logično sestavljenega in strogo mednarodnega jezika. Berilca, tabele in nad 1000 besed obsegajoč slovar delajo knjigo še bolj praktično in uporabno že za navadno korespondenco. „Tisti, ki Esperanto že znajo, si preuredbe (Ida) zapomnijo in prisvoje v nekoliko urah,“ pravi avtor v predgovoru. Kakor prilogo čitamo slednjič še dr. I. Hermannov prevod Aškerčeve balade „Buddha ed Ananda“. Dasi noben umetni jezik, niti „Ido“, nima namena prevajati pesniških umotvorov, vendar se zdi ta prevod posrečen in dokazuje blagovnečnost „Ida“.

Kdor bi imel z nacionalnega stališča pomislekov proti mednarodnemu pomožnemu jeziku, naj bo zagotovljen, da ni namen nobenega takega jezika izpodrivati materni

mogla podpirati, prodala je stavbišče ter odrekla za slučaj, da se ne gradi šola zgoraj, kjer bi res pomenila jez proti ponemčevalnemu „Schulvereinu“, vsako podpora. To nezdržljivo stanje traja že nad tri leta. Občina Talčji vrh je brez prave šole, ker šola, ki se zdržuje v zasilnih prostorih, ki jih ima najete C. M. družba, ne zasluži tega imena. Šolska soba je v — kleti. Deželni odbor pusti občinarjem Talčjega vrha kuhati trmo in nagajivost. Vse to je bilo znano „Schulvereinu“ ter zgradil pravo palačo za svojo šolo. Nič čuda, da imajo narodno neutrjeni Slovenci več zaupanja v tako lepo šolo, kakor do temne zidanice, kjer je slovenska šola ter pošiljajo rajši svoje otroke v nemško šolo, kjer dobe brezplačno kar potrebujejo za dušo in telo. Ako želi deželni odbor mu, lahko navedemo imenoma nad 10 slovenskih otrok, ki že sedaj obiskujejo ponemčevalnico. Deželni odbor pa bo prisilil trimasto občino, da si zgradi šolo, najbrž šele potem, ko bo „Schulverein“ vlovil zadnjega slovenskega otroka.

Menda se gospodje pri deželnem odboru vendar ne bodo izgovarjali, da jim vse te razmere niso znane. Bila bi prehuda obsodba samega sebe. Nekateri teh gospodov so baš zadnje čase pogosto obiskovali te nesrečne, pozabljene kraje, oziroma so jih lahko vsaj od daleč gledali. Gg. dr. Lampe in Jarc bi se bila vsaj iz deželnega avtomobila lahko ogledala šulferajnski palači na Mavrlu in v Rodinah; slovenske šole seveda ni mogoče videti, ker je podobna solidnemu kurniku. Tudi skozi Kot, Laze in Vršna Sela bi se bila lahko peljala ter si ogledala našete ponemčevalnice za pozabljene slovenske otroke. Zaradi teh ovinkov bi bil g. Dermastija vseeno izvoljen za dež. poslanca.

Deželni odbor naj pomisli, da so zamenarjeni naši rojaki v odnotnih obmejnih krajih večinoma volilci S. L. S., ako se že tako boji skrbeti za rojaka nasprotnega političnega mišljenja. So časi in prilike, ko deželni odbor ni taka „trapa“, temveč zna prav odtočno in radikalno nastopiti, n. pr. proti ljubljanski mestni občini, pri podiranju Kobalove kleti itd.

In še nekaj bi moralo biti znano deželnemu odboru in deželnemu šolskemu svetu. Pri gradnji šolskih palač v Lazah, Brčicah in Rodinah je mislil „Schulverein“ v prvi vrsti na slovenske otroke. Ko se je nekaj govorilo o tem v deželnem šolskem svetu, je nemški nadzornik, zaupnik „Schulvereina“ in „Volksrata“ g. Belar slovesno izjavil, da v šulferajnske šole ne bodo sprejemali slovenskih otrok. Ali se je kdaj kateri slovenski član deželne šol. sveta in dež. odbora prepričal, ako g. Belar tudi izpolnjuje dano obljubo? Ali je tema dvema korporacijama znano, da polnijo šulferajnsko šolo v Brčicah do 1/3 slovenski otroci semiške župnije? Izkaz lahko dobe pri šolskem vodstvu v Semiču.

Taka brezbriznost merodajnih korporacij je že skoraj podobna nar. izdajstvu. V političnih gonjah zaslepljene mase tega danes morda še ne vidijo, toda prihodnja zgodovina slovenskega naroda bo morala

jezik, pač pa mu je namen zabraniti nadvladje jezika močnejšega naroda nad jezikom šibkejšega.

Konflikt med rastočim internacionalizmom in nacionalizmom reši za obe stranki povoljno le umeten svetovni jezik. Da se takemu jeziku osobito „Idu“ ni težko priučiti, kažejo sledeče številke. 40% vsega besednega zaklada in „Ida“ najdeš v vsakem sledečem narodnem jeziku: v ruščini, francoščini, angleščini, nemščini, španščini, italijanščini. Osobito pa je 52% indijskih besed skupnih z ruščino, 61% z nemščino, 79% s španščino in angleščino, 83% z italijanščino, 91% s francoščino. Omikancu bo torej „Ido“ že s kraja donel nekam znano, preprosti človek si ga potom zgoraj omenjene izborne knjige tudi prav lahko prisvoji. Knjigo priporočamo torej vsakemu, osobito trgovskemu naraščaju ter ji želimo prav dobrega uspeha.

Naročenim knjižicam se bodo prilagale poštne položnice. F. PL.

našo malomarnost kruto obsoditi.

Opisano zlo pa bo imelo še drugod posledice. Nemški „Volksrat“ in „Schulverein“ sta dalekovidna političarja. Zakaj sta se z mrzlično naglico vrgla ravno na samotne pokrajine Laze, Brčice in Rodine? Vedela sta po svojih kranjskih zaupnikih, ki jih je dobiti na vseh važnejših mestih, da bo mimo teh krajev stekla železnica. Prišlo bo delavstvo z rodbinami od vseh vetrov sveta, a otroci bodo obiskovali ponemčevalnice, ker drugih šol ni. Že obstoječe nemško šolstvo bo pomagalo „Volksratu“ pri njegovem rovanju, da se nastavi pri novi železnici nemški ali vsaj nemško misleči uslužbenci. Pa tudi slovenski uslužbenci bodo primorani svoje otroke pošiljati v ponemčevalnice, ki bodo povsod takorekoč pri roki, slovenske šole pa so ali zelo oddaljene ali pa v nedostatnih prostorih.

Po novi železnici bo prihajal slovenski jug spoznavat našo slovensko domovino, a takoj po vstopu v deželo se mu bodo kazale palače z bleščečimi napismi: „Deutsche Schule“. Koga zadene sramota?

Ako imajo torej močje v našem deželnem odboru le iskrico domovinske ljubezni, naj nemudoma popravijo, kar še ni zamujenega. Ponovim: Na Vršnih Selah naj se požuri z zgradbo šole ter se stre brezobzirno vsako kljubovalno nasprotovanje. Za Kot naj se prisili lastni šolski okoliš ter se čimprej zgradi vsaj enorazrednica. Občinski zastop Talčjega vrha naj se prisili, da gradi šolo v Rodinah, kjer bo imela praktični in obrambni značaj. „Schulvereinu“ naj se prepove sprejemati slovenske otroke, slovenskim staršem pa se ukaže potom občini in krajnih šolskih svetov, da pošiljajo svoje otroke le v pristojno slovensko šolo. Tudi za Slovence naj velja Lex Perek.

Kako bi se lahko priborila Slovincem v mestu Kočevju slovenska manjšinska šola, kjer je slovenskih otrok za tri razrede, tega menda deželnemu odboru ni treba razlagati.

Končno še nekaj, kar bi bil sicer pri strankarsko zaslepljenih dež. odbornikih bob v steno. Edino „Družba sv. C. in M.“ ima skrb in srce za pozabljene obmejne Slovence na Kočevskem. Z zgradnjami šol v Čepļah, Rodinah in Rožnem dolu je odvzela veliko breme občinam in tudi deželnemu odboru. „Schulverein“ na Štajerskem in Koroškem ne zmanjšuje nikjer takih bremen občinam in deželi, ker stavi le konkurenčne raznarodovalne šole. Vendar gojita oba deželna odbora za to ponemčevalno društvo najvišje simpatije v dejanjih in denarnih prispevkih. Koliko srca in podpore pa ima deželni odbor vojvodine Kranjske za „Družbo sv. Cirila in Metoda“?

Videant consules pri deželnem odboru, ne . . . A. B.

Quod licet Jovi — non licet bovi!

Če bi zgodovina ne bila objektivnejša od naših klerikalnih zgodovinarjev, potem bi človeštvo ne imelo nikdar objektivne slike svojih del.

Pred desetimi leti je nastopil svojo nadzorniško karioero g. c. kr. okr. šolski nadzornik Anton Maier.

Kreaturo lahko danes imenujemo tisti list, ki je bil prvi, kateri je pred desetimi leti napadel okr. šol. nadzornika Antona Maierja. Mogoče je bila ista slomškarska kreatura, ki je pred desetimi leti napadla imenovanega nadzornika in je danes ista slomškarska kreatura, ki mu piše ob desetletnici v »Slovincu« sledeče:

»Ob desetletnici gosp. nadzornika Maierja. Danes, 20. marca 1912, je preteklo deset let, odkar je bil od kranjskega deželne šolskega sveta imenovan nadzornikom ljubljanskih slovenskih ljudskih šol tedanji vadniški učitelj g. Anton Maier. Da je bilo modro in edino upravičeno, poveriti to mesto ljudskošolskemu učitelju, se sedaj jasno vidi. Kot spreten šolnik, s temeljito teoretično naobrazbo in bogato prakso je gospod nadzornik takoj izpočetka zastavil vse svoje moči v prosep in povzdigo ljublj. ljudskih šol in njih učiteljstva. Z raznimi pomožnimi knjigami, ki jih je sestavil, je navajal učiteljstvo k enotnemu

in pravilnemu učnemu postopanju; z vsestranskimi modrimi uredbami je marljivim raznetil veselje do dela, manj vestne pa prisilil k točnemu izpolnjevanju stanovskih dolžnosti. Sadovi tega dela in požrtvovalnosti niso izostali. To je že pričala sijajana šolska razstava leta 1905. S svojo raznovrstno vsebino je govorila o velikem formalnem napredku ljubljanskega učiteljstva in o odličnih uspehih, katere je isto dosegla. V vsej dobi nadzornikovega delovanja smo pa imeli tudi obilo prilike spoznavati v njem pedagoga, kateremu je nad vse blagor in sreča šolske mladine. Z vso odločnostjo je grajal in skušal zatreji vse, kar bi utegnilo le količjak škoditi mladini. A prav ta njegova vestnost in neomajna pravičnost je izzvala že večkrat hud odpor, predvsem pri ljudeh, ki bi bolje storili, da niso nikoli z namenom poučevanja in vzgajanja prestopili ljudskošolskega praga. Ta odpor pa je dosegel višek v nizkotnih klevetah, katere so nagromadili zlasti lansko leto zoper svojega nadzornika v „Učiteljskem Tovarišu“. Mi nanje tedaj nismo reagirali, ker so bile toliko zlobne in neopravičene, da tisti, ki so jih pisali, niso zaslužili odgovora. Vpraševali smo se le, s čim je zaslužil toliko natolcevanja mož, ki je v šolo prihajal samo kot učitelj, ki tam ni iskal drugega, kot dobre vzgoje, lepe discipline in po možnosti dobrih učnih uspehov. In kjer je našel to, je kvalificiral dobro in ni vpraševal, je li dotičnik odličen strankar ali pa kaka neznatna redovnica. Za nas velja samo eno, da je on naš najboljši svetovalec in učitelj, naš sodelavec in sotrpni na polju ljudskošolske omike. In zato mu ključemo danes ob desetletnici: „Ohrani ga Bog še mnogo leta!“

Prodane, podle duše, drugače jih ne moremo imenovati! Nesramni prekupovalci, svetohlinski farizeji!

Kake zasluge ima Anton Maier za ljubljansko šolstvo?

Uvedel je med ljubljansko učiteljstvo sistem „štrebarstva“; pokvaril je ves šolski sistem. „Divite et impera!“ to geslo je bilo od pamtveka načelo tega „strokovnjaka“! Njegova metamorfoza, nacionalna in politična, nam je priča njegovega značaja!

Bil je „strokovnjak“! Da, gospoda! In ker ni hotel v svoji naivnosti priznati sebi manjše izobrazbe od podrejenih učiteljev z meščanskim izpitom, zato je v svoji nadutosti slabo kvalificiral te učitelje, je kvalificiral stvar, za katero ni kvalificiran jo kvalificirati, jo je kvalificiral negativno in si je hotel s tem ohranjati avtoriteto!

Počemu vlačite zopet na dan Maierja kot pedagoškega prijatelja? Ali ne veste, da odkrivete s tem prepotenco njegove umazanosti? — Knjige nosijo njegovo ime, ki jih ni on spisal; in nemoralna kupčija pri tem?

Hm! Šolska razstava 1905 in Anton Maier — njen duševni oče! Pri tej je on ravno toliko kriv, kakor pri tem — da je rojen.

Sedaj pa vsi naši članki zoper Maierja!

Naš list je pisal resnico, on jo piše in jo bo pisal vedno; naj jo piše komurkoli; naj bi imel napisati smrtno obsodbo komurkoli.

Gosp. c. kr. okr. šol. nadzornik Anton Maier naj samo objavi oni odlok c. kr. dež. šolskega sveta, ki ga je letos dobil zaradi grajalnih dekretov. Tam je dovolj povedano, in če g. A. Maier objavi oni odlok, potem pade senca obrekovanja, da pišemo mi neresnico, na obrekovalce same in odkrije njih grdo svetohlinstvo.

Da pa Maier v šoli ni bil strankar; to pa pobijajo prav zadnji naši članki proti njemu; to pričajo seje c. kr. m. š. sv.; to pričajo dejanja grabenskega Jegliča v zadnjih letih. Saj je bil Maier v pravici in nepravici vedno na njega strani, dal se mu je voditi za nos, dal je njemu izrabljati njegov uradni vpliv in osebo; dal se je celo voliti za predsednika klerikalne garde „Vdovskemu učiteljskemu društvu“ — a je tedaj najbolje spoznal, koliko velja med učiteljstvom!

Ob njegovi desetletnici mu pa ključemo samo to: Čas je že, da odide v penzijo, saj tisti, ki mu je spisal slavospev v „Slovincu“, že komaj čaka da bo zase-

del njegov prestol; in ker ne namerava biti in ni zmožen biti boljši od njega, zato hvali njega.

„Slovenec“ je napravil s svojim slavospevom Maierju slabo uslugo. Mi imamo shanjene vse tiste „Slovence“, kjer so klerikalci vehementno napadali onega istega Maierja, ki ga zdaj hvalijo. Da tega ne pozabimo, bomo tiste napade ponatisnili. Mi smo hoteli Maierja pustiti pri miru. Ker pa sam „Slovenec“ provocira, pa naj dobi, kar išče!

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

Društvo slovenskih učiteljevic sklicuje občni zbor, ki se vrši v sredo, dne 3. aprila 1912, ob 2. popoldne v slov. osemrazrednici pri Sv. Jakobu v Ljubljani. Poleg običajnih poročil odborov je na dnevnem redu poročilo gđc. M. Želotove o drugem gospodinskem tečaju za učiteljice.

Kranjsko.

Društvo vpokojenega učiteljstva na Kranjskem je po sklepu odborove seje z dne 21. marca t. l. začelo delovati, ker mu je c. kr. deželna vlada potrdila pravila.

Pristopnica znaša 1 K, članarina za prvi slučaj smrti 2 K, ki jih sprejema tačasni tajnik in blagajnik Sim. Puncih, nadučitelj v pokojju, Ljubljana, Marmontova ulica št. 18. Udje se sprejemajo takoj ustno ali pismeno po imenovanem tajniku, kdor plača tja do občnega zbora, ki bo sklican na pondeljek, dne 6. maja t. l. Kdor se pa vendar ne bo mogel udeležiti občnega zbora, temu je prosto, da pošlje vpisnico in članarino po pošti.

V društvu se sprejemajo vsi stalno vpokojeni ljudski učitelji, ki jih je vpokojil kranjski deželni šolski svet, četudi bivajo v kateri drugi deželi, in njihove žene; vse stalno vpokojene učiteljice in njih možje čitelje, ali če so ti postali vdovci ali vdove.

Društvo se bo potegovalo za stanovske koristi in podeljevalo po smrti člana sorodnikom ali dotičnim denarno podporo k pogrebni stroškom. Čim več bo društvo štelo članov, tem večja bo podpora. Pristop je zagotovljen že od mnogih strani

Štajersko.

Ormoško učiteljsko društvo je zborovalo v četrtek, dne 7. sušca, v ormoški okoliški šoli. Udeležba je bila sicer nekoliko boljša nego pri zadnjem zborovanju. Pogrešali pa smo še vedno nekatere člane, ki so bili poprej redni obiskovalci naših zborovanj. Navzočih je bilo 20 članov in gostov. Antonija Reboljeva, učiteljica v Središču, in gđc. Podkrajškova, otroška vrtarica v Ormožu. Na novo je pristopila društvu tov. Roza Knezova, učiteljica pri Sv. Bolfenku. Opravičila sta se tovariša Kosi in Šalamun.

Predsednik tov. Rajšp pozdravi vse navzoče ter izjavi, da hoče opustiti vsako granje, ker ga itak ne slišijo tisti, ki jim to gre. Res žalostno, da se pojavlja pri vsakem zborovanju enoinisto; stanovska brezbriznost.

Tajnik tov. Rosina prečita zapisnik občnega zbora. ki se odobri.

Dopisov je bilo takrat malo. Omeniti je le poziv naše Zveze, naj vsi člani stalnih konferenčnih odborov predlagajo za letošnje uradne konference edino temo: „Učiteljsko gmotno vprašanje ni toliko stanovsko, kakor veliko bolj šolsko vprašanje. Zakaj se mora to vprašanje pred vsemi drugimi vprašanji kot najbolj pereče najprej povoljno rešiti.“ Ker želi okrajni šolski svet, da bi tudi ostalo učiteljstvo vpslalo razne teme, se sklene, da odpošlje vse tuokrajno učiteljstvo edino le zgoraj imenovano temo okrajni šolski oblasti.

Učiteljska gospodarska in kreditna zadruga je poslala računski zaključek za prvo upravno leto 1911. Iz tega je razvidno, da stoji zadruga dobro ter je že v prvem upravnem letu dosegla lep čisti dobiček. Predsednik opozarja posebno na izkaz tistih tvrdk, s katerimi je sklenila zadruga pogodbe in ki dovoljujejo zadržnikom značne popuste. Oklenimo se torej zadruga, saj je le nam v korist!

Dalje poroča predsednik o najnovejših pojavih v boju za zboljšanje našega gmotnega stanja. Sedaj po odgoditvi deželnega zbora čitamo po časnikih razna poročila, ki pričajo dovolj jasno, da nimamo učitelji nobenega prijatelja več, ampak smo navezani popolnoma sami nase. Slovenski učitelji to dobro vemo, saj naši ljubi klerikalci gledajo le na to, da bi dobili nad nami večjo oblast, o zboljšanju naših sramotnih plač pa nočejo ničesar vedeti. Nemške učiteljice pa so pustili na cedilu ravno tisti poslanci, za katere je šlo to učiteljstvo čez drn in strn. Žalostna perspektiva!

Za glavno zborovanje štajerske Zveze, ki se vrši o Binkoštih, sta se izvolila delegatom tovariša A. Rosina in L. Musek. Namestnika sta tovariša Lj. Šijanec in J. Preindl. Prihodnje zborovanje je prvi četrtek v majniku, in sicer v Ormožu. —ič.

Književnost in umetnost.

Samostojno pevsko društvo „Svoboda“ v Idriji je uprizorilo v soboto in nedeljo, dne 23. in 24. t. m., znano ljudsko igro „Rokovnjači“, ki je nad pričakovanje lepo uspela, tako v igralskem, kakor v pevskem opiru.

Spričo dejstva, da ima društvo znamenovati komaj leto dni obstoja, ter spričo ogromnih stroškov in ovir, ki so težile društvu zlasti ob pričetku razvoja, je proizvodba te predstave le pričala o neumorni in nesebični požrtvovalnosti posameznih društvnikov, zlasti pa njih voditelja, učitelja Rudolfa Pleskoviča, ki mu gre v prvi vrsti priznanje in zasluga za končni uspeh.

Z ozirom na podrobnosti igre bi bilo omeniti, da so bile posamezne večje vloge v rokah igralcev, ki so znali predstavljati tipe s čuvstvom in umevanjem. Tudi drugi sodelujoči so bili na mestu in so se potrudili, da so pripomogli do celotnega uspeha, le da se je časih opazilo pomanjkljivo vpoštevanje poudarjanja. Na odru moramo tudi rabiti gledališki govor, to je čisti, prvi knjižni jezik z absolutno pravilnostjo. Igralec se ne sme nagibati h komodnosti in govoriti v dialektu — izvzet je seveda oni, ki predstavlja kaj pristno originalnega. Izobražencu, kakor preprostemu človeku danes ne zadošča več samo umevanje knjižnega jezika, temveč tudi njega aktivno znanje, t. j. uporaba pri občevanju. Tembolj nam je to upoštevati na odru! Gotovo ne gre to zlahka, toda popolen uspeh je zagotovljen, ako se podvržejo igralci tudi v tem oziru strogi disciplini. Naloga idrijske javnosti pa je, da se ne obrača s predsodki od kulturnih, toda nepolitiških institucij. Dolžnost izobraženca je, pa jih pospešuje v gmotnem oziru ter tako prispeva k uresničenju njih lepe naloge. R. N.

12. številka „Slovenskega Ilustrovanega Tednika“ je jako bogato ilustrovana in vsebuje 18 zanimivih slik: Pogreb slovenskega mladeniča v Barbetonu v Ameriki; slovensko pevsko podporno društvo „Planinski raj“ v Lorainu v Ameriki; zanjice za C. M. D. na plesu Šentjakobske mladine v Trstu; narodni pipčarski klub v Trstu; trg Središče in pročelje župne cerkve v Središču; pevsko in tamburaško društvo „Danica“ v Šturjah pri Ajdovščini; gđc. Anica Wintrova v ulogi „Vida“ v Iv. Cankarja dramu „Lepa Vida“, prihod vojaštva v Vipavo dne 1. marca 1912; katoliško izobraževalno društvo pri Sv. Frančišku na Stražah v Savinjski dolini; tamburaški društva „Dobrač“ na Bruci pri Beljaku; rožnaska narodna noša na Bruci pri Beljaku; slov. drž. delavnica za košarstvo pri Sv. Barbari v Halozah (3 slike); pogorišče v Bučevcih na Murskem polju; skrivalnica in 1 slika v romanu „V burji in viharju“. — Ta številka je res vseslovenska, ker ima slike iz vseh slovenskih dežel naše stare in tudi nove (Amerika) slovenske domovine. — „Slovenski Ilustrovani Tednik“ je res vreden, da se razširi med vse slovenske rodbine. Prihodnja številka priobči slike zbora in solistov „Glasbene Matice“, keliha in venecv, ki sta jih sprejela skladatelj in pa koncertni mojster.

Spisi Mišjakovega Julčka. Te zbirke mladini namenjenih povesti je izšel sedaj v založbi „Društva za zgradbo Učiteljskega konvikta“ tretji zvezek. Ta obsega štiri mične povesti: Uganila sta; Res je bilo drugače; Kočarjev Peter; In vendar ga je izmodrilo; Jozve Lajnar. Knjiga je okrašena s 16 ličnimi slikami. Cena 1 K 50 v, s pošto 16 v več.

Svetovni jezik Ido, t. j. reformovani Esperanto, vedno bolj napreduje. Danes po štirih letih njegovega obstoja izhaja že 15 časopisov v idskem jeziku. Za Nemce je tiskanih pet različnih učnih knjig, od katerih je Noetzijska pred kratkim izšla v 5. izdaji (9. in 10. tisoč). Tudi slovanski narodj se pridno uče tega lepega in lahkega svetovnega jezika. Učna knjiga za Srbo-Hrvate in Bolgare je ravno v tisku, oziroma se pripravlja, medtem ko je slovenska učna knjiga svetovnega jezika Ido ravnokar izšla in se dobi v samozaložbi spisatelja Jak. Kovačič, nadučitelj, pošta Št. Vid pod Juno, Koroško. — Cena 1 K. Knjižica vsebuje tudi berila in dvojni beseddar.

Politiški pregled.

* Lex Kolisko. Koncem seje dne 22. t. m. je odgovarjal naučni minister Hussarek na nemške interpelacije glede zloglasne lex Kolisko, ki jo hočejo Nemci na vsak način izsiliti, da bi mogli na ta način udušiti češko šolstvo na Dunaju in v Nižji Avstriji. Povedal je Nemcem prav naravnost, da je stališče vlade, ki ne more predložiti tega zakona sankciji, popolnoma pravilno, ker bi vlada na ta način očitno kršila § 6. državnega ljudskošolskega zakona. — V nemških krogih se sodi o vladnem odgovoru skrajno nevoljno in se splošno obsoja in obžaluje, da se vlada drži v tem vprašanju tako ozkosrdno zakonskega besedila. Tudi

po tem odgovoru bo Nationalverband posvečal lex Kolisko največjo pažnjo ter poiskal način, da vendarle doseže sankcijo zakona.

* Češko-nemška spravna pogajanja. Na Dunaju so se vršila posvetovanja čeških vodilnih poslancev glede spravni pogajanj med Čehi in Nemci na Češkem. Konstatirali so, da je rešitev tega vprašanja za Čehe ugodna. Gre le še za eno točko, o kateri se pa Nemci še niso izrekli. Čehi zahtevajo namreč, da se ima v jezikovno mešanih krajih voditi sodno postopanje čeških strank v češkem jeziku. Pogajanja skupnih zastopnikov se bodo te dni nadaljevala, in sicer pri notranjem ministru Heinoldu.

* Veliki narodni shod v Pazinu. Dne 19. t. m. je bil v Pazinu impozanten ljudski shod, ki se ga je udeležilo okoli 800 do 900 zavednih treznih mož in žena. Razpravljalo se je o nasilstvu pazinskih Italijanov (govoril prof. Novljan), o istrskih razmerah in o potnem vprašanju (poročal dr. Anguelletto); o narodnih pogajanjih z italijansko stranko in o političnem položaju (dr. Dinko Trinajstić) in o razmerah na Hrvaškem (dr. Š. Kurelič). Skupščina se je izrekla za nadaljno složno delovanje istrskih Slovanov ter je obsodila politično cepljenje. Sprejeti sta bili naslednji resoluciji: 1. Hrvaški narod, zbran na velikem ljudskem shodu v Pazinu dne 19. t. m., se pridružuje svojim bratom v Trstu v boju za enakopravnost slovenskega jezika na tržaškem potnem sodišču ter poziva svoje poslance, da izvojujejo našemu jeziku v državnih zakonih zajamčene pravice. Posebno pa naj ukrenejo vse mogoče, da bo na okrožnem sodišču v Rovinju sodila hrvaške obtožence hrvaška porota dosledno principu, da mora sodnik popolnoma poznavati obtožencev jezik, ki ga govori v Istri dve tretjini vsega ljudstva. — 2. Zborovalci zbrani na javnem shodu v Pazinu dne 19. t. m., ogorčeni zaradi samovoljnega postopanja neustavnega vladanja na Hrvaškem, kjer se teptajo brezobzirno pravice naroda in poedine, izražajo svojim bratom v kraljevini najtoplejšo simpatijo, pozivljajoč merodajne kroge, da se končno pobrigajo, da tudi na Hrvaškem enkrat zavladajo evropske razmere.

* Končni sporazum hrvaških strank. „Reichspost“ ima iz Zagreba poročilo: Ponojne konference med pravaši in hrvaškorsrbsko koalicijo so dosegle popolen uspeh ne le v taktičnih, ampak tudi v stvarnih vprašanjih. Med obema strankama je prišlo do jako ozkega programatičnega zblizanja. Hrvaško-srbska koalicija se je zavezala sprejeti pravaško zahtevo po finančni in gospodarski samostojnosti Hrvaške in po popolni neodvisnosti od Ogrske tudi v svoj program. Sprejetje te programatične točke in pa izjava hrvaško-srbske koalicije, da odsihodob ne bo pošiljala svojih delegatov v ogrsko-hrvaško zbornico v Budimpešto, bo imela dalekosežne posledice za nadaljni politični razvoj na Hrvaškem.

* Za žensko volilno pravico so manifestirale na Dunaju zastopnice avstrijskega ženstva ter sprejele resolucijo: Zastopnice komiteja za žensko volilno pravico raznih dežel in narodnosti Avstrije protestirajo proti nadaljni izključitvi žena od političnega, zakonodajnega in administrativnega delovanja države ter zahtevajo za vse ženstvo aktivno in pasivno volilno pravico za parlament.

* Brnski škof in grof Huyn je izdal odlok, ki sili sedemletne in osemletne šolske otroke k izpovedi in obhajilu. Zoper to škofovo odredbo so vložili socialno-demokratski mestni zastopniki v Brnu protestni predlog, ki nalaga zastopnikom občine v mestnem šolskem svetu, da se upro znižanju starostne meje šolskih otrok za izpoved in obhajilo iz postavnih, vzgojnih in zdravstvenih razlogov. Enak nalog so dobili tudi zastopniki brnskega mesta v deželnem šolskem svetu. Predlog, ki so ga podpirali tudi meščanski zastopniki, je bil soglasno sprejet.

* Preosnova črnogorske sodne uprave. Črnogorska vlada je sklenila, da preosnuje po modernih načelih pravosodje v Črnigori. Naprosila je zato avstrijsko vlado, da naj odpošlje v Črnogoro dva jezika sposobna uradnika, ki naj izvedeta preosnovo, ki je po avstrijskih vzorcih posneta. Pravosodni minister je dovolil višjemu deželnosodnemu svetniku Ivanu Metličiču v Zdrnu in drugemu državnemu pravniku v Splitu Antonu Zlosilu triletni dopust, da preosnujeta pravosodje v Črnigori.

* 117 milijonov mark povišanja zahteva Nemčija za svojo mornarico. Skupni stroški za nemško vojsko so proračunjeni na 1 milijardo. — Nemčija zgradi tudi posebno aeronavtično flotilo.

* Ženska volilna pravica v ruski dumi. Napredni poslanci ruske dume so vložili predlog za uvedbo aktivne in pasivne ženske volilne pravice.

* Obmejne vojaške čete v Bosni in Hercegovini. Poročajo, da ustaonvi vojna uprava posebne bosensko-hercegovske obmejne vojaške čete po vzoru tirolskih obmejnih čet. Te čete bodo imele nalogo, skrbeti za varstvo meja proti Črni gori, novopazarskemu Sandžaku in Srbiji. Za enkrat ustanove dva obmejna bataljona.

* Tečaji za črnovojniške častnike. Za slučaj mobilizacije črne vojne potrebuje država posebno izvežbanih črnovojniških častnikov, ako hoče računati na uspeh in preprečiti zmešnjave med črnovojniškim moštvom. Poveljstvo črne vojne prireja v novejšem času vedno pogostejše posebne tečaje za izobrazbo nekaterih črnovojniških častnikov v gotovih strokah. Tečaji se vrše tudi letos.

Kranjske vesti.

—r— Zahvala. Povodom pogreba svojega očeta, rajkega večletnega predsednika krajnega šolskega sveta v Mošnjah, g. Jožefa Finžgarja na Brezjah, je daroval gospod Fran Finžgar, c. kr. okrajni šolski nadzornik v Gorici, 40 K za tukajšnje šolsko knjižnico. Tem potom se mu vljudno izreka zahvala. — Vodstvo ljudske šole v Mošnjah, dne 26. marca 1912. — Fr. Korošec, šol. voditelj.

—r— Obisk deželnega muzeja Rudolfinum je bil v preteklem letu 1911 naslednji: rednih obiskovalcev 13.763 (l. 1910 14.210) obiskovalcev v družbah 4078 (l. 1910 3768), obiskovalcev v vstopnico 436 (l. 1910 444); skupno je znašal celoten obisk 18.277 (l. 1910 18.422). Primanjkljaj 145 obiskovalcev v preteklem letu pripade zimskim mesecem, to je časovni dobi, ko vlada v muzejskih razstavnih dvoranah neznošen mrz. Največji je bil obisk meseca majnika (2547 obiskovalcev), najmanjši meseca februarja (694 obiskovalcev). Splošno pa moramo reči, da se je obisk deželnih muzejskih zbirk v zadnjih letih močno dvignil; vedno pa je neugodno vplivala v zimski dobi ostra mrzlica, ki je bila razširjena po vseh muzejskih prostorih. Z letošnjim letom pa bo tudi ta nedostatek izginil. Po neutrudljivem in tudi uspešnem prizadevanju muzejskega ravnateljstva je sklenil kranjski deželni zbor, da se vpelje v deželnem muzeju še to leto centralna kurjava. Ta, za muzej prevažna pridobitev bo nedvomno silno dvignila znanstveno delovanje in pa tudi obisk deželnega muzeja.

—r— Iz ljudskošolske službe. Za suplentko na ljudski šoli v Ihanu je imenovana na mesto zaradi bolezni na dopustu se nahajajočega nadučitelja Frana Jordana bivša provizorična učiteljica v Šmartnu, Tezina Črnalagarjeva.

—r— Ravnatelj Ivan Pezdich, ki je v Kranju umrl dne 23. t. m., je služboval kot učitelj celih 48 let in od teh 38 let v Kranju. Umrl je v starosti 66 let. Za svoje zasluge za šolstvo je bil odlikovan s srebrnim zaslužnim križcem in z naslovom ravnatelja. Nekaj let je bil tudi član deželnega šolskega sveta. Pridobil si je pa tudi zasluge kot učitelj petja, zborovodja kranjske čitalnice in muzik. R. i. p.!

—r— Šola se podira. V Banjaloki pri Kočevju imajo tako šolo, da so se začeli stropi vdajati in pokati. C. kr. okrajni šolski svet je ukazal l. razred dne 16. februarja podpreti. Tako bo notranost tega vzgajališča otrok, opremljena s tramovi in stebri, podobna Ljubljani po potresu. Ker popravila še niso gotova, ni bilo mogoče še začeti s poukom. Dobro je samo to, da so nesrečo pravočasno preprečili, sicer bi med poukom omet zgrmel na otroke.

—r— Iz seje ces. kr. deželnega šolskega sveta v Ljubljani dne 18. marca. Na ljudskih šolah so bili imenovani: za učno mesto v Starem trgu Angela Kunejeva, za učno mesto na Reki Marija Kotnikova, za nadučiteljsko mesto v St. Lovrencu Michael Jazbec, za učno mesto v Ostrožnem brdu Fran Pirc, za učno mesto v St. Petru pri Novem mestu Marija Bulčeva, za učno mesto v Spodnji Šiški Vida Gaberškova, za učno mesto v Sodražici Angela Kokaljeva, za nadučiteljsko mesto ob Savi Anton Lamolt, za nadučiteljsko mesto v Bohinjski Beli Josip Korošec; učiteljica Ana Pfeiferjeva v Toplem rebru je premeščena na Bloke, učiteljica Julijana Zalokarjeva v Kopanju je premeščena v Kokro, učiteljica Albertina Vajdičeva v St. Petru pri Ljubljani je premeščena na Blatno Brezovico, provizorični učitelj Ernst Sušteršič je definitivno imenovan v Zagoddec. Trirazredna ljudska šola v St. Petru na Krasu se razširi v štiri-razrednico.

—r— Vabilo. Učiteljska protialkoholna zveza zboruje 3. aprila t. l. ob 2. uri popoldne v mali dvorani „Mestnega doma“ v Ljubljani. Na dnevnem redu je med drugimi običajnimi točkami znamenito predavanje gospoda nadučitelja Rudolfa Horvata o temi: „Mladina in alkohol.“

P. n. učiteljstvo se vljudno vabi na to zborovanje. Odbor.

Štajerske vesti.

—š— Tovariši kolesarji! — Učiteljska gospodarska in kreditna zadruga v Celju poroča: Priroda nas zopet vabi na kolesa. Kdor želi kupiti dobro in fino kolo pod jako ugodnimi pogoji, naj se obrne na nas. Sklenili smo pogodbo s solidno svetovno firmo.

—š— Protest nenemškega dijaštva v Gradcu. 22. t. m. je izročila deputacija